

Další zprávy

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 84 (1959), No. 2, 251--256

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/108540>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1959

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

AKADEMIK KAZIMIERZ KURATOWSKI ČESTNÝM DOKTOREM FYSIKÁLNĚ MATEMATICKÝCH VĚD

Karlova universita udělila akademiku KAZIMIERZU KURATOWSKÉMU, vicepresidentu Polské akademie věd, řediteli Matematického ústavu této akademie a profesoru Varšavské university čestný doktorát fyzikálně matematických věd. Slavnostní promoce se konala v Karolinu dne 21. října 1958. [Podrobnou zprávu o této promoci najde čtenář v časopise „Pokroky matematiky, fyziky a astronomie“ 4 (1959), č. 2.]

Za své několikadenní návštěvy v Praze proslovil akademik Kuratowski v Matematické obci pražské dne 20. a 22. října 1958 dvě přednášky o *dualitě v souvislosti s pojmem kohomotopie*.

Redakce

K VÝROČÍ SMRTI PROFESORA FRANTIŠKA VYČICHLA

Dne 5. ledna 1959 uspořádala Jednota československých matematiků a fyziků smuteční vzpomínkovou slavnost u příležitosti prvního výročí úmrtí doktora fyzikálně matematických věd FRANTIŠKA VYČICHLA, profesora Českého vysokého učení technického.

Náplní vzpomínkové slavnosti byly přednášky akademika VLADIMÍRA KOŘÍNKY „Život a dílo profesora Vyčichla“ a docenta KARLA HAVLÍČKY „Vědecká práce profesora Vyčichla v diferenciální geometrii“. V zahájení i v závěru slavnosti hrálo kvarteto matematicko-fyzikální fakulty (JAROSLAV HORÁK, JIŘÍ JARNÍK, KAREL DRBOHLAV a ALOIS ZÁTOPEK).

Redakce

VĚDECKÁ SPOLUPRÁCE MEZI ČESKOSLOVENSKOU A POLSKOU AKADEMIÍ VĚD

V Praze bylo dne 19. prosince 1958 podepsáno ujednání o vědecké spolupráci mezi ČSAV a Polskou akademií věd na léta 1959 a 1960. Polskou akademií věd zastupovala delegace vedená náměstkem presidenta Polské akademie věd KAZIMIERZEM KURATOWSKIM. Při této příležitosti akademik Kuratowski a akademik WITOLD NOWACKI, zástupce vědeckého sekretáře Polské akademie věd, navštívili Matematický ústav ČSAV.

Redakce

NÁVŠTĚVY ZAHRANIČNÍCH MATEMATIKŮ V ČSR

Ve dnech 25. října až 14. listopadu 1958 navštívil ČSR prorektor sofijské polytechniky, doc. dr. STAS MANOLOV. Doc. Manolov se zabývá malými kmity dynamických soustav (jde zejména o soustavy kyvadel) a pronesl na toto téma 4. listopadu přednášku na katedře matematiky a deskriptivní geometrie fakulty inženýrského stavitelství. Viz referát na str. 206—208.

Doc. Manolov se živě zajímá o vědecké i pedagogické otázky našeho života a řekl mnoho zajímavého v tomto směru o Bulharsku. V Praze navštívil mimo fakultu inženýrského stavitelství fakultu architektury a pozemního stavitelství, matematicko-fyzikální fakultu,

Matematický ústav ČSAV, Ústav teoretické a aplikované mechaniky ČSAV, Ústav matematických strojů, Výzkumný ústav tepelné techniky aj. Tři dny svého pobytu strávil doc. Manolov v Brně.

Karel Rektorys, Praha

*

Ve dnech 17. listopadu až 7. prosince 1958 navštívil Československo jako host našeho ministerstva školství a kultury pracovník I. matematického ústavu Humboldtovy university v Berlíně dr. KLAUS MATTHES. Dr. Matthes pracuje v topologii a v teorii Booleových algeber a v některých abstraktních problémech teorie pravděpodobnosti. V Praze navštívil matematické oddělení Ústavu radiotechniky a elektroniky ČSAV, katedru matematické statistiky Karlovy university, Matematický ústav ČSAV a Výzkumný ústav tepelné techniky. Kromě toho se setkal s dalšími československými matematiky a diskutoval s nimi o některých matematických problémech. Dne 1. prosince proslovil na matematicko-fyzikální fakultě Karlovy university přednášku, nazvanou „Zur Theorie der Ordnungstopologie in Booleschen Algebren“. Během svého pobytu si náš host prohlédl také pražské historické památky a seznámil se s pražským kulturním životem.

Miloslav Driml, Praha

ZPRÁVA O POBYTU ČESKOSLOVENSKÝCH VĚDECKÝCH PRACOVNÍKŮ V POLSKU

Na pozvání Polské akademie věd navštívil jsem ve dnech 9. až 26. října 1958 Polsko. Za svého pobytu byl jsem ve Varšavě, Krakově a Gdansku. Seznámil jsem se podrobně s problémy řešenými v Polsku v odděleních Ústavu základních problémů techniky a naopak informoval jsem polské vědecké pracovníky o problematice řešené v oddělení parciálních diferenciálních rovnic Matematického ústavu ČSAV.

Zúčastnil jsem se řady seminářů a měl jsem pět přednášek ve Varšavě a jednu v Krakově.

Ve Varšavě seznámil jsem se zejména s pracemi Ústavu mechaniky spojitého kontinua (oddělení Ústavu základních problémů techniky). Dále jsem navštívil Ústav jaderné fyziky, teoretické oddělení, kde bylo diskutováno o našich společných problémech, Ústav matematických strojů, kde s pracovníky ústavu byly prohovořeny některé problémy souvisící s užitím strojů při výpočtech technických úkolů.

V Krakově jsem se zúčastnil semináře na polytechnice a v Gdansku v Matematickém ústavu jsem se částečně seznámil s problémy řešenými na polytechnice, zejména v hydrotechnické laboratoři.

Po dobu celého mého pobytu v Polsku byla mi věnována opravdu příkladná pozornost a bylo připraveno prostředí neobyčejně srdečné a přátelské. Návštěva podle mého názoru byla velmi plodná, byla navázána spolupráce mezi MÚ ČSAV a některými pracovišti Polské akademie věd a velmi přátelský osobní vztah s jejími pracovníky.

Ivo Babuška, Praha

*

Ve dnech 12. listopadu až 5. prosince 1958 jsem byl na studijní cestě v Polsku. Hlavním cílem mé cesty byl Lublin a Krakov; přitom jsem se jen krátce zdržel ve Varšavě. Všude a zvláště v Lublině se mi dostalo srdečného přijetí. Velmi cenné byly pro mne rozhovory s prof. A. BIELECKIM v Lublině o stabilitě. Zde jsem se také seznámil s teorií paratyn-

gensových rovnic, kterou prof. Bielecki podrobně rozpracoval. V Krakově jsem studoval topologickou metodu akademika T. WAŻEWSKÉHO užívanou v teorii diferenciálních rovnic a seznámil jsem se s velkým množstvím prací mladších matematiků.

V Polsku jsem měl celkem čtyři přednášky, z toho dvě v Lublině a dvě v Krakově. Přednášky se týkaly integrální stability a struktury oblasti stability. Kromě toho jsem se tam zúčastnil několika přednášek a seminářů.

Ivo Vrkoč, Praha

ZPRÁVA O POBYTU MILOSLAVA JIŘINY V SSSR

V SSSR jsem byl na studijním pobytu v době od 3. 10. 1958 do 28. 11. 1958, a to přibližně 5 týdnů v Moskvě, 1 týden v Leningradě a 2 týdny v Kijevě.

Protože celkový charakter práce moskevských matematiků je popsán ve zprávě J. KURZWEILA (Čas. pro pěst. mat., sv. 83, č. 1), zmíním se podrobněji jen o těch oborech, o něž jsem se přímo zajímal, tj. o teorii pravděpodobnosti, matematické statistice a teorii míry. O teorii pravděpodobnosti je nutno zdůraznit, že činnost v tomto oboru je snad ještě více než u jiných oborů spjata s činností university, především s činností seminářů. Úroveň těchto seminářů je velmi vysoká. Největší zájem je soustředěn na stochastické procesy, a to především v semináři prof. E. B. DYNKINA, věnovaném Markovovým procesům (diferenciální rovnice v souvislosti s teorií semigrup a v poslední době studium tzv. „přísně“ markovovských procesů — viz články E. B. Dynkina a A. A. JUŠKEVIČE v čas. „Теория вероятностей“), a v semináři R. L. DOBRUŠINA, věnovaném aplikacím stochastických (především stacionárních) procesů v elektrotechnice (např. problém počtu průsečíků trajektorií s danou úrovní, filtrace apod.). Na tomto semináři se studují téměř výhradně články publikované v nematematických časopisech. V semináři prof. JU. V. PУСОПОВА se studují některé problémy konvergence stochastických procesů na základě jeho článku „Сходимость случайных процессов и предельные теоремы теории вероятностей“ (Теор. вероятностей, Том I, вып. 2). Na semináři prof. KOZLOVA se studují další možnosti zobecnění centrálních limitních vět na topologických grupách. Vychází se při tom z článků N. N. VOROBYEVA (Сложение независимых случайных величин на конечных абелевых группах — Мат. сбор. Том 34) a B. M. KLOSSA (Предельные распределения для сумм независимых случайных величин, принимающих значения из компактной группы, ДАН, Том 109). Pro toho, kdo se zajímá o teorii pravděpodobnosti, jsou zajímavé i jiné semináře, např. seminář A. M. JAGLOMA, věnovaný integraci ve funkcionálních prostorech, především integraci podle Wienerovy míry (v souvislosti s řešením Schrödingerovy rovnice), a dále seminář M. J. ROCHLINA, kde se studuje pojem entropie v dynamických systémech, především na základě článku A. N. KOLMOGOROVA „Новый метрический инвариант транзитивных динамических систем и автоморфизмов пространств Лебега-ДАН-1958, Том 119, № 5.

Matematická statistika se pěstuje v Moskvě více v Stěklvovově matematickém ústavu Akademie věd SSSR. V současné době se zde pracuje jednak na problému alternativních hypotéz neparametrických testů (pod vedením SMIRNOVA), jednak na výpočtu rozsáhlých tabulek (dvojezměrné normální rozložení, inverzní funkce normálního rozložení, neúplná B-funkce atd.).

V Leningradě se počet pravděpodobnosti a matematická statistika pěstuje jednak v odbočce moskevského matematického ústavu Akademie, jednak na fakultě. Největší pozornost se nyní věnuje rozložení maxima součtu nezávislých náhodných proměnných (J. V. LINNIK) a teorii her (N. N. Vorobjev). V Kijevě je rovněž práce soustředěna ve dvou pracovištích, a to v Matematickém ústavu Ukrajinské akademie věd, kde se pod

vedením prof. B. V. GNĚDĚNKA zabývají kromě některých aplikací matematické statistiky především problémy hromadné obsluhy, a dále na universitě, kde se v současné době zajímají především o teorii stochastických procesů (limitní věty, zobecnění pojmu Markovova procesu — I. I. GICHMAN, A. V. SKOROCHOD aj.).

O svých vlastních výsledcích z teorie větvičích se stochastických procesů a teorie regulárních podmíněných pravděpodobností jsem referoval na seminářích v Moskvě a v Kijevě.

Miloslav Jiřina, Praha

POBYT ČSL. MATEMATIKA V ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLICE

Ve dnech 22. září až 16. prosince 1958 jsem dlel v Číně jako host Čínské akademie věd. V měsících říjnu a listopadu jsem vedl v Pekingu seminář z diskretní teorie informace, jemuž bylo věnováno šest hodin týdně. Jeho účastníky byli pracovníci Akademie v oboru teorie pravděpodobnosti z Matematického ústavu, z Ústavu radiotechniky a elektroniky a pracovníci katedry teorie pravděpodobnosti pekingské university. Pro širší okruh zájemců jsem měl v prosinci několik přednášek o matematické teorii informace a příbuzné thematiky, které byly zaměřeny na výsledky dosažené v tomto směru v Československu. První přednáška se konala dne 1. prosince v Matematickém ústavu Čínské akademie v Pekingu, další dvě ve dnech 5. a 6. prosince na universitě v Šanghaji a poslední dne 12. prosince v odbočce Čínské akademie věd v Kantonu.

Díky pohostinnosti Čínské akademie věd jsem měl příležitost seznámit se s velkolepou výstavbou socialismu v lidové Číně a poznat politické a sociální vymoženosti čínského lidu, zúčastnit se politicky a kulturně významných událostí a uměleckých vystoupení a shlédnout řadu historických a kulturních pamětihodností v Pekingu, Tientsinu, Tongku, Šanghaji, Hančou a Kantonu.

Na zpáteční cestě z Číny jsem navštívil na laskavé pozvání akademika A. N. KOLMOGOROVA katedru teorie pravděpodobnosti Lomonosovovy university v Moskvě a do vlasti jsem se vrátil 21. prosince.

Karel Winkelbauer, Praha

KONFERENCE O ALGEBRAICKÉ GEOMETRII V ITÁLII

Ve dnech 27. 10. až 2. 11. 1958 pořádala universita v Messině a Instituto Naz. di Alta Matematica (Řím) v Taormině na Sicilii konferenci o algebraické geometrii za mezinárodní účasti; této konferenci se účastnil i autor této zprávy. V hlavních cyklech přednášeli I. BARSOTTI (Pittsburg) o grupálních varietách, P. DU VAL (Londýn) o singularitách ploch a algebraických variet a B. SEGRE o Galoisových geometriích. Během konference byly uspořádány výlety na Etnu a do Messiny a Syrakus. Podrobnou zprávu o konferenci uveřejnil prof. LOMBARDO-RADICE v Boll. dell' UMI, Ser. III, Dic. 1958, str. 574.

Alois Švec, Praha

OBHAJOBY DISERTAČNÍCH PRACÍ KANDIDÁTŮ VĚD

Na přírodovědecké fakultě MU v Brně obhájili disertační práci tito kandidáti fyzikálně-matematických věd: Dne 29. října 1958 dr. Jiří ČERMÁK práci „Weyrovy soustavy normálních vektorů a jejich použití v matematické analýze“ a dne 26. listopadu

1958 dr. VLADIMÍR HORÁK práci „Projektivní deformace kongruencí W s fokálními plochami přímkovými a jejich zobrazení do Kleinova pětirozměrného prostoru“.

Při Matematickém ústavě ČSAV v Praze obhájili dne 11. prosince 1958 disertační práce tito kandidáti fyzikálně-matematických věd: Inž. ZDENĚK VOREL práci „Odhady chyb v teorii zobecněných diferenciálních rovnic“ a JAROSLAV FUKA práci „Základní problémy pružnosti v excentrickém mezikruží“.

Redakce

PŘEDNÁŠKY A DISKUSE V MATEMATICKÉ OBCI PRAŽSKÉ

20. a 22. 10. 1958: *Kazimierz Kuratowski* (Varšava), Věty o dualitě v souvislosti s pojmem kohomotopie I a II.
29. 10. 1958: *Jaroslav Hájek*, O 31. zasedání Mezinárodního statistického institutu (ISI) v Bruselu.
3. 11. 1958: *Jaroslav Folta*, „Vincenc Jarolímek“.
10. 11. 1958: *Ladislav Rieger*, O vztazích mezi teorií čísel, teorií množin a matematickou logikou.
17. 11. 1958: *František Nožička*, O jednom modelu v problému dvou těles.
24. 11. 1958: *Otakar Borůvka* (Brno), Řady rozkladů množin a jejich aplikace.
26. 11. 1958: *Bohumil Pardubský*, Poznámky z konference Evropské společnosti pro kontrolu jakosti;
Anežka Žaludová, Poznámky k zasedání Mezinárodního statistického institutu v Bruselu.
1. 12. 1958: *Klaus Matthes* (Berlín), Zur Theorie der Ordnungstopologie in Booleschen Algebren. Viz referát na str. 208.
8. 12. 1958: *Václav Fabian*, Souvislosti s optimalizací výrobních postupů. Aproximační metody pro vyhledávání maxima (regresivní) funkce k reálných proměnných.
17. 12. 1958: *Václav Fabian*, Intervalový odhad rozdílu dvou středních hodnot normálních náhodných proměnných s nestejnými rozptyly při předepsané přesnosti.

Redakce

ČINNOST POBOČKY JEDNOTY ČS. MATEMATIKŮ A FYSIKŮ V BRNĚ

Pobočka Jednoty čs. matematiků a fyziků v Brně pokračovala na podzim v r. 1958 ve své činnosti přednáškami a diskusemi o nových pracích matematiků. Rovněž byly zahájeny „Rozhovory o pracích brněnských kateder fyziky“, věnované speciálním fyzikálním otázkám.

Konaly se tyto přednášky:

18. 9. 1958: *K. Radziszewski* (Lublin), O jistém extrémálním problému pro tělesa vepsaná do konvexních těles.
J. Kiszyński (Lublin), O konvergenci postupných aproximací v teorii rovnice $s = f(x, y, z, p, q)$.
2. 10. 1958: *R. Košťál*, Zpráva o celostátní pracovní konferenci pro středoškolskou fyziku.
27. 11. 1958: *A. Švec* (Liberec), Dvojice kongruencí přímek.
18. 12. 1958: *J. Kurzweil* (Praha), Zkušenosti ze studijního pobytu v SSSR.

V „Diskusích o nových pracích brněnských matematiků“ byly předneseny tyto referáty:

6. 10. 1958: *V. Havel*, O geometrickém významu neasociativních těles.
 13. 10. 1958: *O. Reimer*, O konvergenci ve svazech.
 20. 10. 1958: *K. Čulík*, Charakterisace Brandtových grupoidů pomocí přímých součinů.
 3. 11. 1958: *M. Sekanina*, O jistých maximálních problémech faktorisace grup.
 10. 11. 1958: *V. Havel*, Užití Kadeřávkovy věty v teorii přímkových kvadrik.
 17. 11. 1958: *E. Barvínek*, Určení všech diferenciálních rovnic $y'' = Q(x)y$, jejichž integrály mají ekvidistantní kořeny.
 24. 11. 1958: *V. Polák*, Transformace isogonálních mnohoúhelníků.
 1. 12. 1958: *K. Čulík*, K jedné extrémální úloze o chromatických číslech subgrafů konečných grafů.
 8. 12. 1958: *O. Borůvka*, Řady rozkladů množin a jejich aplikace.
 15. 12. 1958: *J. Chrastina*, Prodlužování systému parciálních diferenciálních rovnic.
 V rámci „Diskusí“ bylo dosud předneseno 94 referátů.
 V „Rozhovorech“ bylo pojednáno o těchto tematech:
 6. 11. 1958: *A. Vašíček*, Poznámky k odrazu světla na tenké kovové vrstvě.
 13. 11. 1958: *R. Košťál*, O vlastnostech pohybu složeného ze dvou kmitavých pohybů o nestejných amplitudách.
 27. 11. 1958: *O. Litzman*, O pohybech v periodických polích s poruchami.
 18. 12. 1958: *B. Vyběral*, Příspěvek k vlastnosti pohybu složeného ze dvou kmitavých pohybů.

K. Svoboda, Brno

KONFERENCE O ELEMENTÁRNÍ MATEMATICE

Jednota čs. matematiků a fyziků uspořádá koncem září 1959 v Brně celostátní konferenci o elementární matematice. Cílem konference je jednak seznámit účastníky se stavem vědecké práce v tomto oboru u nás, jednak vzbudit zájem zejména učitelů na středních a odborných školách o vědeckou práci v elementární matematice.

Bližší informace si lze vyžádat u krajských poboček JČMF nebo přímo u jednatele přípravného výboru dr. K. ČULÍKA, katedra matematiky přírodovědecké fakulty MU v Brně, Kotlářská 2.

JČMF